

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.
This version *may* differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Tiittanen, Hannele; Heikkilä, Johanna; Liimatainen, Leena; Valkeapää, Kirsi

Title: Osaamisen viennillä nostetaan hoitotyön koulutuksen tasoa

Year: 2015

Version: kustantajan versio

Please cite the original version:

Tiittanen, H., Heikkilä, J., Liimatainen, L., Valkeapää, K. (2015). Osaamisen viennillä nostetaan hoitotyön koulutuksen tasoa. *Tutkiva Hoitotyö*, 13 (3), 44-46.

Osaamisen viennillä nostetaan hoitotyön koulutuksen tasoa

Hannele Tiittanen

THL, yliopettaja
Lahden ammattikorkeakoulu
hannele.tiittanen@lamk.fi

Johanna Heikkilä

TtT, asiantuntija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
johanna.heikkila@jamk.fi

Leena Liimatainen

TtT, yksikön johtaja
Lahden ammattikorkeakoulu
leena.liimatainen@lamk.fi

Kirsi Valkeapää

TtT, dosentti
Turun yliopisto
TKI-johtaja
Lahden ammattikorkeakoulu
kirsi.valkeapaa@lamk.fi

Korkeakouluille ja yliopistoille on asetettu kansainvälistymisen suuntaviivat korkeakoulujen kansainvälistymisstrategiassa, jolla on tarkoitus vastata sekä monikulttuuristuvan Suomen haasteisiin että vahvistaa suomalaisen korkeakoulutuksen asemaa kansainvälisesti. Strategialla tähdätään aidosti kansainvälistyvän korkeakoulu yhteisön rakentamiseen sekä korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisäämiseen. Lisäksi tavoitteissa korostuu monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen, globaalien vastuun edistäminen ja osaamisen viennin edistäminen.¹

Suomalaisissa korkeakouluissa osaamisen tai koulutuksen vientiin ollaan vasta luomassa luontevia toimintatapoja, ja myös siihen liittyvä käsitteistö vaatii vielä vakiinnuttamista. Kiilaaminen kansainvälisille markkinoille samaan joukkoon isojen koulutusvientimaiden kanssa on haasteellista. Lisäksi nykylainsäädäntö asettaa koulutusviennille esteitä esimerkiksi tutkintojen myynnin osalta. Osaamisen viennissä ammatilliset opettajakorkeakoulut ovat olleet meillä aktiivisimpia toimijoita. Suomalaisen peruskoulutuksen hyvät tulokset PISA-tutkimuksissa ovat osaltaan vauhdittaneet tätä osaamisen viennin aluetta.^{2,3,4} Suomalainen terveysalan osaaminen ja koulutus sekä terveyden edistämiseen tähtäävät toimenpiteet yhteiskunnassa ovat hyvässä maineessa maailmalla. Tämä on herättänyt erityisesti ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalojen kiinnostuksen tarjota osaamistaan kansainvälisille koulutusmarkkinoille.

Osaamisen vienti korkeakoulun toiminnassa

Osaamisen vientiin liittyvä toiminta kattaa korkeakoulun tuottamat tutkinto-ohjelmat, tutkinnon osat ja täydennyskoulutuksen, esimerkiksi ammatilliset MBA (Master of Business Administration) ohjelmat johto- ja esimiestehtävissä oleville sekä konsultointipalvelut ja teknologiset ratkaisut, joilla edistetään oppimisprosesseja⁵. Käytännössä korkeakoulun asiantuntijat eli ensisijaisesti opetushenkilöstö on toteuttamassa näitä kokonaisuuksia ulkomailla lyhyitä tai pitkiä ajanjaksoja. Muun muassa Englannissa ja Australiassa tällainen toiminta terveysalan korkeakouluissa on jo varsin laajamittaista ja siitä on kymmenien vuosien kokemus. Suomalaisissa korkeakouluissa ollaan tällaisessa kehityksessä vielä hyvin alussa, mutta erilaisista hoitotyön täydennyskoulutuksista ja opetushenkilöstölle sekä hallinnolle suunnatuista kokonaisuuksista kokemuksia alkaa jo kertyä.^{3,6}

Uusien toimintojen käynnistäminen korkeakouluissa vaatii prosessien toimivuuden näkökulmasta selkeitä päätöksiä. Osaamisen vienti voidaan rakenteellisesti hahmottaa osaksi täydennyskoulutusta tai yhdeksi kansainvälisyystoimintaan kuuluvaksi alueeksi. Huolimatta siitä, mihin osaamisen vienti organisaatiossa sijoittuu, toteutuksesta vastaavat aina alan huippuasiantuntijat. Lisäksi osaamisen vienti edellyttää osaamisen tuotteistamista, liiketoimintaosaamista sekä ymmärrystä uudenlaisen ansaintalogiikan rakentamisesta. Myös kansainvälisen sopimusjuridiikan asiantuntija on tärkeä osaamisen viennin tiimissä.⁷ Osaamisen viennin ympärille tarvitaankin toimivat tukipalvelut, joita ollaan vasta rakentamassa. Eri markkina-alueilla tarvitaan erilaisia toimintatapoja. Joissakin maissa esimerkiksi valtionhallinnon tuki voi olla välttämätön, ja toisissa maissa koulutusvientä ei ole mahdollista ilman tiiviistä yhteistyötä ja yhteistyörakenteita paikallisten toimijoiden kanssa.

Kotimaassa hoitotyön ja hoitotieteen asiantuntijat ja opettajat toteuttavat täydennyskoulutuksia hoitotyön eri sektoreille. Samat asiantuntijat eivät kuitenkaan välttämättä pysty toimimaan kansainvälisellä kentällä. Hoitotyön opettajilla on terveystieteiden opintojen kautta hyvä valmius ja osaaminen hoitotyön opetus- ja kehitystyöhön sekä tutkimustiedon käyttöön ja tuottoon. Kansainvälistä työkokemusta ja koulutus- tai tutkimustaustaa, joka antaisi erityisiä valmiuksia toimia osaamisen viennin tehtävissä, on kuitenkin niukemmin. Korkeakouluissa tulisikin pohtia, miten riittävä asiantuntijuus osaamisen tai koulutuksen vientiin taataan. Mitä ja miten asiantuntijuusosaamista kehitetään niin, että pystymme tarjoamaan kilpailukykyistä koulutusta ja konsultointia myös vientiin?

Korkeakoulujen välinen yhteistyö kilpailun sijasta tekee menestymisen mahdolliseksi. Avoimuuden ja luottamuksen kautta rakentuu sellaisia verkostomuotoisia toimintamalleja, konsortioita, joilla on mahdollista toimia kilpailukyysisesti terveysalan osaamisenviennissä. Tehokkaat prosessit syntyvät toisilta oppimisen ja jakamisen kautta. Jakamalla hiljaista tietoa toisille on mahdollista tunnistaa suomalaisen terveysalan ja hoitotyön osaamisen ytimiä, joita kansainvälisestikin arvostetaan. Näistä syntyvät sosiaaliset innovaatiot, suomalaiset terveysalan ja hoitotyön osaamisen vientituotteet. Yhdessä toimimisen etuna ovat lisäksi vakuuttavuus ja laajat referenssit, jotka ovat näyttöjä tai suosituksia osaamisesta, yleensä aiemmin toteutettuja koulutus- tai konsultointitehtäviä ulkomailla. Usein asiakkaat ovat huomattavasti suurempia toimijoita joko yksittäisinä organisaatioina ja valtioina kuin muodostamamme konsortiot. Osaamisen vientiä on siivittänyt Suomen hyvä maabrändi, terveysalan ja erityisesti hoitotyön osalta suomalaisen terveyden edistämisen hyvä maine. Tulevaisuudessa tärkeää on rakentaa tietoisesti korkeakoulujen brändiä myös osaamisen viennin näkökulmasta ja pohtia, miten sillä markkinoidaan korkeakoulun osaamista ulkomailla. Hyvin rakennetut osaamisen viennin www-sivut referensseineen ovat ensimmäinen hyvä askel markkinoinnissa, jolla lisätään kilpailukykyä.^{2,8}

Vaatimukset ja hyödyt asiantuntijuudelle

Osaamisen vienti voidaan nähdä sekä osana opettajan osaamisen kehittämistä että koko koulutusorganisaation kansainvälistymisen monipuolistamista. Kouluttaminen ulkomailla vaatii erityistä perehtymistä koulutettavaan asiaan kansainvälisestä näkökulmasta, esimerkiksi kansainvälisten tutkimusten peilaamista kohdemaan hoitotyön tilanteeseen ja käytänteisiin. Toimiminen vieraassa maassa ja tutustuminen maan kulttuuriin, sairaanhoitajan rooliin ja tehtäviin sekä hoitotyön toimintatapoihin lisää ymmärrystä hoitotyön tavoitteista ja sisällöstä, jotka palvelevat lisäksi oman korkeakoulun opetus suunnitelmätöitä tuoden kansainvälistä näkökulmaa hoitotyön opetukseen. Kouluttaja luo tärkeitä kansainvälisiä yhteistyösuhteita ja verkostoja toimiessaan ulkomailla. Nämä suhteet ovat ensiarvoisen tärkeitä osaamisen viennin jatkuvuuden kannalta, mutta myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintojen osalta.^{9,10}

Osaamisen viennissä keskeistä on asiantuntijuuden käyttö kansainvälisessä yhteistyössä. Asiantuntijuus on myynti-artikkeli, jota tulee osata tuotteistaa ja myydä. Olennaista on omasta osaamisesta kertovan CV:n rakentaminen ja sen säännöllinen päivittäminen. Jokaisen ulkomailla tapahtuneen työskentelyjakson myötä oma asiantuntijuus syvenee. Kielitaidon kehittyminen ja monikulttuurisuusosaamisen lisääntyminen ovat osaamis pääomaa, jota osaamisen viennissä tarvitaan ja joka on hyödynnettävissä myös kotimaassa tapahtuvassa opetuksessa.^{9,10}

Työskentely ulkomailla vaatii moninaista organisointikykyä ja joustavuutta. Lyhempikin ajanjakso poissa kotimaasta vaatii useiden asioiden järjestelyjä. Lisäksi aikatauluihin saattaa tulla useita muutoksia asiakkaan tilanteesta ja kohdemaan kulttuurista johtuen. Ulkomailla työpäivän kesto, työviikon päivät ja juhlapyhät eroavat siitä, mitä pidämme itsestäänselvyytenä täällä. Kaikenlaisiin yllätyksiin on hyvä varautua ja olla avoin. Ulkomailla työskentely on monella tapaa haastavaa, mutta erittäin palkitsevaa. Jokainen osaamisen vientiin osallistuva edistää ja vahvistaa omalta osaltaan suomalaisen hoitotyön, sen koulutuksen ja tutkimuksen arvostusta.

Johtopäätökset

Koulutusviennin markkinat ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosikymmenen aikana, ja niiden ennakoidaan kasvavan edelleen. Suomalainen hoitotyön ja hoitotieteen osaaminen on kansainvälisesti sekä laadukasta että tunnettua, ja suomalaisilla korkeakouluilla on mahdollisuus luoda siitä merkittävää liiketoimintaa. Liiketoiminnan lisäksi osaamisen vienti tukee koulutuksen laadun parantamista sekä yhteistyösiviteiden vahvistamista keskeisiin kumppanimaihin, etenkin nouseviin talouksiin.⁷

Suomalaisten korkeakoulujen vahva yhteistyö hoitotyön koulutuksessa ja tutkimuksessa mahdollistaa meille vielä paremmat mahdollisuudet kasvavilla markkinoilla. Osaamisen vienti on kohdistunut hoitotyössä erityisesti sairaanhoitajakoulutuksen konsultointiin, hoitotyön kehittämiseen ja täydennyskoulutukseen. Mahdollisuudet liittää osaamisen vientiin konsultointia, suomalaisten yritysten tuotteita sekä tutkimusta ja jatkokoulutusta vahvistavat toimintaamme. Osaamisen viennillä voimme tukea koko korkeakoulu yhteisön kansainvälistymistä, tarjota aivan uudenlaisen uramahdollisuuden asiantuntijoille ja lisätä työllisyyttä korkeakouluissa.^{1,4}

Menestyksellinen koulutusvientiverkosto ja verkoston johtamista, investoimista myyntiosaamiseen ja tuotekehitykseen. Organisaation kehittyminen konsultointiliiketoiminnasta kansainväliseen palveluliiketoimintaan vie helposti 10 vuotta. Tämän vuoksi osaamisen viennin tulisi olla korkeakoulussa strateginen valinta, joka tukee korkeakoulun muita tavoitteita.⁷

LÄHTEET

- OPM 2009. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategia 2009–2015. Opetusministeriön julkaisu 2009:21, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisu/2009/liitteet/opm21.pdf?lang=fi> [luettu 12.5.2015].
- Lehikoinen A, Innola M. 2014. Koulutusviennin mahdollisuudet. Teoksessa: Airola A. (toim.) Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisu B:23. Karelia ammattikorkeakoulu, Joensuu, 6–8.

- ³ OPM työryhmä 2010. Kiinnostuksesta kysynnäksi ja tuotteiksi. Suomen koulutusvientistrategia. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/koulutusvienti/liitteet/koulutusvientistrategia.pdf> [luettu 12.5.2015].
- ⁴ Tekes 2015. Koulutusvienti, kysely oppimisanalan yrityksille 2015. http://www.tekes.fi/globalassets/global/ohjelmat-ja-palvelut/ohjelmat/oppimistratkaisut/koulutusvientiky-sely_2015.pdf [luettu 20.5.2015].
- ⁵ Juntunen T. 2014. Education export – what does it mean? Journal of Finnish Universities of Applied Sciences, No 3 <http://uasjournal.fi/index.php/uasj/article/view/1611/1535> [luettu 19.5.2015].
- ⁶ Siikanen R. 2014. Koulutusviennin tila Suomessa ja maailmalla. Teoksessa: Airola A. (toim.) Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B:23. Karelia ammattikorkeakoulu, Joensuu, 18–25.
- ⁷ OKM 2013. Suomi kansainvälisille koulutusmarkkinoille. Selvitysryhmän muistio. Toimenpideohjelma koulutusviennin edellytysten parantamiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:9. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/tr09.pdf?lang=fi> [luettu 12.5.2015].
- ⁸ Mikkonen H. 2014. Yhteistyökumppanuuden voima koulutusviennissä: esimerkkinä Saudi-Arabia. Teoksessa: Airola A. (toim.) Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B:23. Karelia ammattikorkeakoulu, Joensuu, 50–57.
- ⁹ Airola A. 2014. Kansainvälistyminen edellyttää osaamista niin yrityksissä kuin korkeakouluissakin. Teoksessa: Airola A. (toim.) Koulutusviennillä kansainvälisille markkinoille. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B:23. Karelia ammattikorkeakoulu, Joensuu, 42–45.
- ¹⁰ Jais J, Smyrnios K, Hoare L. 2015. Up in the air: an examination of the work–life balance of fly-in–fly-out academics. Higher Education Research & Development <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07294360.2015.1024623> [luettu 19.5.2015].